

Anna Bałamut

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wpływ strategii Unii Europejskiej na kształtowanie systemu bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska/klimatu Polski w XXI wieku

Wprowadzenie

Rozporządzenia i dyrektywy Unii Europejskiej kreują rozwój polityki ochrony środowiska w Polsce. Decyzje podejmowane na szczeblu krajowym zawierają w sobie nieodłączny element – tzw. wytyczne unijnego prawa. Dużym wyzwaniem jest ich terminowa transpozycja i bezpośrednie wdrażanie na poszczególnych etapach zarządzania bezpieczeństwem energetycznym kraju. Dodatkowo należy podkreślić, że Polska jest jednym z krajów o największej liczbie skarg i naruszeń przepisów dotyczących ochrony środowiska. Fakt ten nie ułatwia relacji na linii UE–Polska. Dodatkowo głównym filarem polskiej gospodarki jest węgiel kamienny i brunatny, co znacząco zwiększa emisję CO₂, a tym samym kwestionuje politykę promowania inwestycji w odnawialne źródła energii, tak bardzo restrykcyjnie promowaną przez UE. Fakt ten wielokrotnie był impulsem do kwestionowania przez Polskę unijnych dyrektyw, rozporządzeń czy komunikatów. Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie strategii unijnej wobec ochrony środowiska naturalnego oraz wskazanie jej wpływu na bezpieczeństwo energetyczne Polski. Polska jak dotąd nie opracowała strategii bezpieczeństwa energetycznego państwa dłuższej niż do roku 2030, co zaczyna rodzić obawy o stabilność kraju w perspektywie długookresowej. Bezpieczeństwo państwa, pomimo zmian partii rządzących, powinno być jasno sprecyzowane, zwłaszcza

że nie jest pojęciem stałym, lecz procesem uwarunkowanym szeregiem kształtujących go czynników. Wymaga zatem wieloletnich działań ze stron wszystkich uczestników rynku energetycznego, każdego z podmiotów, który funkcjonował albo funkcjonuje na tym rynku.

Strategia bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska Unii Europejskiej

Rok 2001 był jednym z najważniejszych w kreowaniu bezpieczeństwa ekologicznego UE. Wówczas bowiem UE ustanowiła zasadę zrównoważonego rozwoju. Dyskutowano również nad wagą procesu globalizacji, a co za tym idzie nad zewnętrznym wymiarem zasady zrównoważonego rozwoju. Z jednej strony globalizacja generuje pozytywne bodźce, jak np. innowacyjność, ale z drugiej prowadzi do powstania nierówności pomiędzy podmiotami, czy państwami, co w efekcie staje się przyczyną wielu zagrożeń. UE uznała, że problem ten wymaga głębszego zastanowienia i współpracy państw członkowskich w celu niwelowania różnorodnych problemów, w tym również kwestii bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego. Przykładów takich działań można wskazać wiele, jednakże dla niniejszego opracowania istotnym było przyjęcie przez UE w 2009 r. tzw. pakietu klimatyczno-energetycznego, który do 2020 r. wyznaczył następujące cele strategiczne:

- 20% ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w UE w stosunku do poziomu z 1990 r.;
- zwiększenie o 20% efektywności energetycznej;
- 20% udział energii ze źródeł odnawialnych (OZE) w całkowitym zużyciu energii w UE;

Wyznaczenie celów ogólnych pozwoliło wskazać cele indywidualne dla poszczególnych państw członkowskich. Oparto je o kwestie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w danym kraju oraz o tzw. potencjał produkcyjny¹.

W 2011 r. UE zaproponowała państwom członkowskim przejście na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r. Wiązało się to z wyznaczeniem następującego celu: redukcja krajowych emisji miała spaść odpowiednio o 40 i 60% do 2030 i 2040 r. w porównaniu z poziomem z 1990 r.².

Komisja Europejska 15 grudnia 2011 r. opublikowała Komunikat – *Plan działań w zakresie energii do roku 2050 (Mapa drogowa energia 2050 – ERM 2050)*³, stanowiący uzupełnienie do dokumentu z marca 2011 r. – *Mapa Drogowa dojścia do gospodarki niskoemisyjnej do 2050 r. (A Roadmap for moving to a competitive low*

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywę 2001/77/WE oraz 2003/30/WE.

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r., Bruksela, dnia 8.03.2011, KOM(2011) 112 wersja ostateczna.

³ *Roadmap 2050*, http://www.roadmap2050.eu/attachments/files/Volume1_ExecutiveSummary.pdf [dostęp: 28.10.2017].

carbon economy in 2050)⁴. W lipcu 2011 r. KE przedstawiła również propozycje dotyczące tzw. *polityki spójności na lata 2014–2020*. Dokument miał co do zasady wspierać strategię *Europa 2020*. Środki w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) przeznaczone zostały m.in. na sektor OZE, promowanie inwestycji niskoemisyjnych oraz inteligentnych systemów dystrybucji energii⁵.

Należy nadmienić, iż dla kwestii redukcji emisji gazów cieplarnianych bardzo duże znaczenie mają wydarzenia z 1997 r. W Kioto został przyjęty Protokół w sprawie redukcji emisji gazów cieplarnianych. Stanowił on kluczowe uzupełnienie Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu. Początkowo zakładano redukcję emisji gazów cieplarnianych w latach 2008–2012 o 5% w stosunku do roku bazowego. W Kopenhadze w 2009 r. nie udało się ustalić porozumienia dla okresu po 2012 r. Miało to dopiero miejsce podczas konferencji klimatycznej ONZ (COP18) w Doha, trwającej w dniach od 26 listopada do 7 grudnia 2012 r. W konsekwencji do przestrzegania rezolucji konferencji, tj. tzw. poprawki dauhańskiej (czyli zobowiązań na lata 2013–2020, tj. redukcji emisji do 2020 r. o co najmniej 18% w stosunku do roku bazowego 1990) zobowiązała się jedynie Unia Europejska. Do drugiego okresu rozliczeniowego nie przystąpiły m.in. Chiny i Stany Zjednoczone. Podczas konferencji potwierdzono ustalenia z wcześniejszego spotkania w Durbanie.

Kolejnym bardzo ważnym krokiem był rok 2015, kiedy to w Paryżu, państwa wynegocjowały ograniczenia wzrostu średniej temperatury na świecie do około 1,5 stopnia Celsjusza. Najważniejszym osiągnięciem było sprecyzowanie powziętych przez państwa postanowień w ramach tzw. pierwszej umowy międzynarodowej zobowiązującej do działań na rzecz ochrony klimatu, od roku 2020. Stany Zjednoczone jeszcze podczas prezydentury Billa Clintona podpisały protokół z Kioto, jednak go nie ratyfikowały. Jednoznaczne stanowisko zajął Donald Trump, który w czerwcu 2017 r. stwierdził, że USA wypowiadają paryskie porozumienie klimatyczne, gdyż nie jest ono opłacane dla sektora energetycznego Stanów Zjednoczonych, ale tym samym nie ma wpływu na ogólne założenia i relacje pomiędzy państwami.

Kwestie bezpieczeństwa energetycznego i klimatycznego uściślone zostały również przez UE w 2013 r. w ramach budżetu na lata 2014–2020, który został podzielony na następujące działy:

- *Dział 1 – Inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu*: 450,763 mld euro (z czego 325,149 mld euro jest przeznaczone na spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną).
- *Dział 2 – Trwały wzrost gospodarczy – zasoby naturalne*: 373,179 mld euro.
- *Dział 3 – Bezpieczeństwo i obywatelstwo*: 15,686 mld euro.
- *Dział 4 – Globalny wymiar Europy*: 58,704 mld euro.
- *Dział 5 – Administracja*: 61,629 mld euro⁶.

⁴ B. Molo, *Polska wobec polityki energetyczno-klimatycznej UE w drugiej dekadzie XXI wieku*, [w:] *Strategiczne wyzwania międzynarodowej roli Polski w drugiej dekadzie XXI w.*, red. E. Cziomer, „Kraakowskie Studia Międzynarodowe” 2013, nr 4(X), s. 187–206.

⁵ *Propozycje Komisji Europejskiej dotyczące polityki spójności na lata 2014–2020*, European Expertise Centre, European Investment Bank, Luxembourg, <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=69&langId=pl> [dostęp: 28.10.2017].

⁶ Rozporządzenie Rady (UE, Euratom) nr 1311/2013 z dnia 2 grudnia 2013 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2014–2020, Dz.U. L 347 z 20.12.2013.

W ramach działań zostały wyodrębnione również środki na sektor energetyczny i jego ochronę. Kwestie finansowe doprecyzowano m.in. w tzw. programie LIFE, czyli głównych unijnych ramach finansowania działań w zakresie polityki, środowiska i zmiany klimatu. W przypadku działań na rzecz ochrony środowiska wskazano następujące obszary priorytetowe: ochronę środowiska i efektywne gospodarowanie jego zasobami, ochronę różnorodności biologicznej oraz kwestię informacji czy zarządzania. Natomiast w ramach działań na rzecz ochrony klimatu było to: łagodzenie tzw. przyczyn powstawania zjawisk, poprawa odporności zmian klimatu oraz podnoszenie świadomości podmiotów na temat problemów dotyczących zmian klimatu⁷.

W 2013 r. KE ogłosiła, że emisja gazów cieplarnianych osiągnęła najniższy poziom od 1990 r. W 2013 r. była ona mniejsza o 1,8% w stosunku do roku 2012. Natomiast dochody z handlu emisjami zasiły budżet kwotą 3,6 mld euro. Transferowane zostały do programu NER 300, w ramach którego powstają projekty niskoemisyjne, np. systemy wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) oraz projektów innowacyjnych (RES)⁸.

W 2014 r. Komisja Europejska zaproponowała tzw. ramy polityki UE dotyczące klimatu i energii na lata 2020–2030. W komunikacie wyszczególniono następujące elementy:

- redukcja emisji gazów cieplarnianych o 40% do 2030 r. w porównaniu z rokiem bazowym, tj. 1990 r.;
- zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych co najmniej o 27%, poziom krajowe pozostaną w indywidualnej gestii państw członkowskich;
- dalsza poprawa efektywności energetycznej;
- nowy europejski system zarządzania służący osiągnięciu celów dotyczących klimatu i energii. Państwa członkowskie mają przedstawiać pod ocenę Komisji tzw. krajowe plany konkurencyjnej, bezpiecznej i zrównoważonej energii;
- monitorowanie postępów lub ich braku w ramach kreowania rynku zrównoważonej energii⁹.

Dodatkowo zachowano wytyczne pakietu energetyczno-klimatycznego z 2008 r., potocznie zwanego „3x20”, którego działanie przewidziano do roku 2020. W jego wytycznych znajdowało się: ograniczanie emisji gazów cieplarnianych o 20% w odniesieniu do roku bazowego 1990 r., zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) do 20% w końcowym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%¹⁰.

Według Komisarz ds. działań w dziedzinie klimatu, Connie Hedegaard, działania UE można było ocenić w 2014 r. jako zadowalające:

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 614/2007, Dz.U.UE.L.2018.17.5

⁸ *Finansowanie innowacyjnych technologii niskowęglowych*, Program UE NER 300, KE, 2010, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A200106_1 [dostęp: 28.10.2017].

⁹ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego, Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii, COM(2014) 15 final/2 z 28.01.2014.

¹⁰ Więcej informacji na stronie Unii Europejskiej: http://europa.eu/index_pl.htm.

Osiągnięcia w zakresie realizacji celów klimatycznych na rok 2020 dowodzą, że Europa jest gotowa zintensyfikować swoje działania. Więcej nawet: ukazują one, że UE wprowadza znaczące ograniczenia emisji. Przyjęte strategie są więc skuteczne¹¹.

Dane opublikowane przez Eurostat w styczniu 2015 r. na temat emisji trzech gazów cieplarnianych CO₂, CH₄, N₂O wskazały, że największa emisja w 2012 r. miała miejsce w takich sektorach, jak przetwórstwo czy gospodarstwa domowe. Wyniki te są efektem decyzji podjętych na przestrzeni lat przez państwa członkowskie Wspólnoty¹².

W dniach 19–20 marca 2015 r., na szczycie UE, szefowie państw i rządów krajów UE poparli strategię budowy unii energetycznej, zaprezentowaną przez Komisję Europejską w lutym. Jej założenia opierały się na: bezpieczeństwie energetycznym, solidarności i zaufaniu, zintegrowanym rynku energii, efektywnej gospodarce, dekarbonizacji, badaniach, innowacyjności i konkurencyjności. Podłoże stanowił pomysł Donalda Tuska i jego koncepcja 6 filarów Unii Energetycznej (zrezygnowano m.in. ze wspólnych zakupów gazu czy oparciu gospodarki krajów członkowskich na węglu kamiennym i brunatnym, co znacząco sprzeciwiałoby się z polityką unijną na rzecz promowania inwestycji w OZE), tj.: wspólnym mechanizmie solidarności gazowej, inwestycje w infrastrukturę energetyczną, wspólnym zakupem energii, udziale węgla w miksie energetycznym, wydobyciu gazu łupkowego, dywersyfikacji dostaw gazu. Unia energetyczna mówiła również o nowelizacji rozporządzenia SoS¹³. Celem Sos była pomoc w przypadku braku dostaw gazu. Określiła ona trzy sytuacje kryzysowe, tj. stan wczesnego ostrzeżenia, stan alarmowy i stan nadzwyczajny.

Reasumując, celem UE do 2050 r. jest budowanie gospodarki niskoemisyjnej. W związku z tym koniecznym jest zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 80% w stosunku do roku 1990, dodatkowo tzw. etapy pośrednie mówią o 40% redukcji emisji w/w gazów do roku 2030 i 60% do 2040 r. Fakty te wymagają szerokiego wachlarza działań w ramach państw członkowskich UE. W przypadku wytwarzania i dystrybucji energii elektrycznej pewna możliwość oferuje zastąpienie paliw kopalnych odnawialnymi źródłami energii. W transporcie wymagane jest zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych, takich jak: pojazdy hybrydowe czy elektryczne oraz zastosowanie biopaliw. Natomiast w budownictwie zastosowanie tzw. rozwiązania pasywnego, zastąpienie energii pozyskiwanych z paliw kopalnych poprzez zastosowanie technologii opartej na OZE. W sektorze przemysłowym z kolei zastosowanie np. nowych technologii wychwytywania i składowania dwutlenku węgla. Jednakże, aby

¹¹ Emisja CO₂ w UE najniższa od 1990 r., 29.10.2014, http://www.defence24.pl/news_emisja-co2-w-ue-najnizsza-od-1990-roku [dostęp: 28.10.2017].

¹² *Zmalało zużycie energii w UE, a wzrosło w Polsce*, 24.02.2014, <http://www.administrator24.info/arttykul/id5940?print=1> [dostęp: 28.10.2017].

¹³ Projekt rozporządzenia w sprawie środków zabezpieczających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego (*Regulation concerning measures to safeguard security of gas supply*), tzw. rozporządzenia SoS, został ogłoszony 16 lipca 2009 r. Rozporządzenie zostało przyjęte 20 października 2009 r. i opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE L295/1 12 listopada 2010 r. (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 994/2010 z dnia 20 października 2009 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE). Rozporządzenie weszło w życie 2 grudnia 2010 r.

dokonać takiego przejścia, UE potrzebowałaby dodatkowych inwestycji w wysokości 270 mld euro¹⁴.

W strategii budowania gospodarki niskoemisyjnej UE pojawia się również aspekt Arktyki obszary stanowiącego przykład skutku zmian klimatu będących wynikiem globalnego ocieplenia. UE zaproponowała od 2016 r. intensyfikację współpracy zwłaszcza w ramach: wspierania międzynarodowego dostępu do obiektów badawczych, stworzenia sieci chronionych obszarów morskich oraz opracowania porozumienia dotyczącego nieregularnych połowów. UE potwierdziła uczestnictwo w dotychczasowych inicjatywach, tj.: w Radzie Arktycznej, Euro-arktycznej Radzie Morza Barentsa czy wymiarze północny¹⁵, jednakże nowy kierunek współpracy miał objąć aż 39 działań w ramach zmian klimatu, ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju i współpracy międzynarodowej. Federica Mogherini, ówczesny wysoki przedstawiciel Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz wiceprzewodnicząca Komisji, zauważyła, że:

Bezpieczeństwo, zrównoważony rozwój i dobrobyt Arktyki będą korzystne dla 4 milionów jej mieszkańców, Unii Europejskiej i całego świata. Jest to region o ogromnym znaczeniu środowiskowym, społecznym i gospodarczym dla nas wszystkich. Działania dziś podjęte podkreślają nasze zaangażowanie na rzecz tego regionu, jego państw i narodów. Świadczą też o tym, że chcemy, aby region ten pozostał przykładem konstruktywnej współpracy międzynarodowej. Ponieważ Arktyka ma również kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa regionalnego i światowego oraz stanowi strategiczny element unijnej polityki zagranicznej¹⁶.

Inicjatywy w ramach Arktyki wynikają m.in. ze zwiększonego uwalniania się metanu. Dodatkowo obszar ten staje się dla innych krajów atrakcyjny gospodarczo i ekonomicznie, co w przyszłości znacząco wpłynie na handel surowcami energetycznymi w tym regionie. Dostęp do nowych złóż będzie generował szereg interakcji, w których zwyciężą najszybsi gracze.

Podsumowując strategię unijną wobec ochrony klimatu, warto zaznaczyć dwa jej elementy. Po pierwsze łagodzenie, czyli wyeliminowanie tzw. przyczyn danego zjawiska, a po drugie przystosowanie się, czyli przewidywanie skutków tak, aby minimalizować występujące szkody.

Energia i zmiana klimatu to dwa obszary, w których UE i państwa członkowskie mają kompetencje dzielone. Oznacza to, że UE i państwa członkowskie mogą stanowić prawo i przyjmować wiążące prawnie akty. Państwa członkowskie mogą wykonywać swoje kompetencje, o ile UE nie sformułowała i wdrożyła już polityk i strategii w dziedzinie energii lub zmiany klimatu¹⁷.

¹⁴ Więcej informacji na stronie Unii Europejskiej: <https://ec.europa.eu> [dostęp: 28.10.2017].

¹⁵ Wspólny komunikat (JOIN(2016) 21 final) – Zintegrowana polityka Unii Europejskiej w sprawie Arktyki, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:52016JC0021> [dostęp: 28.10.2017]

¹⁶ *Przyjęto nową zintegrowaną politykę UE dotyczącą Arktyki*, Bruksela, 27.04.2016 r., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1539_pl.htm [dostęp: 28.10.2017].

¹⁷ *Działania UE w dziedzinie energii i zmian klimatu, przegląd horyzontalny*, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Luksemburg 2017, s. 15.

Jednym z kluczowych elementów polityki UE na rzecz walki z ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych jest ETS, czyli unijny system handlu uprawnieniami do emisji wprowadzony w 2005 r. Jego celem jest wprowadzanie tzw. łącznych limitów emisji niektórych gazów cieplarnianych w instalacjach, które objęte są systemem. W ramach wyznaczanych pułapów firmy mogą handlować wspomnianymi wcześniej uprawnieniami. Wysokie ceny emisji np. dwutlenku węgla wymuszają zatem na przedsiębiorcy inwestycje w nowoczesne przyjazne dla środowiska technologie.

Pierwszy etap stanowiły lata 2005–2007, a drugi lata 2008–2012, kiedy większość uprawnień została przyznana nieodpłatnie. Trzeci z kolei to lata 2013–2020, w których pułap ustalany jest co roku – obniżany zgodnie z tzw. współczynnikiem liniowym redukcji wynoszącym 1,74%, czego celem finalnym jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 r. w sektorach objętych systemem ETS o 21% w odniesieniu do roku bazowego 2005. Relacja ta została określona stwierdzeniem „zanieczyszczający płaci”.

Omawiając strategię UE na rzecz ochrony klimatu, warto również przyrzeć się sytuacji ewolucji koszyka energetycznego UE-28 w odniesieniu do energii elektrycznej i ciepłej w latach 1990–2015. Najważniejsze źródła energii stanowią gaz, węgiel i odnawialne źródła energii, jednakże na przestrzeni wskazanego okresu czasowego zmalał udział węgla z 43% na 25%, a wzrósł udział OZE z 10% na 29%, co potwierdza sukcesy unijnej strategii. Problemem jest nadal uzależnienie się od zewnętrznych dostawców. Dla przykładu, w 2015 r. UE importowała ok. 89% ropy naftowej i 69% gazu ziemnego, co znacząco zwiększyło ryzyko dostaw surowców, a tym samym zmniejszyło bezpieczeństwo energetyczne Wspólnoty. Uzależnienie UE od zewnętrznych dostawców budzi kontrowersje, ponieważ pozostawanie w relacjach handlowych z innymi podmiotami z jednej strony pozwala na budowanie relacji, ale z drugiej widoczny jest wpływ czy też oddziaływanie rynków zewnętrznych i sytuacji na nich panujących nie tylko w aspektach ekonomicznych ale i politycznych na rynek macierzysty. Pojawia się problem gwarancji bezpieczeństwa dostaw, stałej ceny, jakości oferowanych towarów, np. w relacjach z Rosją monopolistą dostaw gazu ziemnego i ropy na rynek europejski¹⁸.

Wpływ strategii UE na bezpieczeństwo energetyczne i ochronę środowiska/klimatu w Polsce

Zobowiązania redukcyjne dotyczące ograniczenia emisji gazów cieplarnianych wynikają w Polsce m.in. z postanowień protokołu z Kioto czy wytycznych unijnych, jak np. pakietu energetyczno-klimatycznego. Działania te mają prowadzić do poprawy bezpieczeństwa energetycznego państw. Polska, jako członek UE zobligowana jest do promowania polityki na rzecz bezpieczeństwa energetycznego skorygowanej o prawodawstwo UE.

Jednym z najważniejszych dokumentów w ramach polityki klimatycznej jest strategia z 2003 r, gdzie Polski rząd wspominał o potrzebie wspólnych działań na arenie międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu. Wskazano nawet cel długoterminowy,

¹⁸ *Ibidem*, s. 16–35.

tj. 40% redukcje emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 (w stosunku do roku bazowego 1988)¹⁹.

Zobowiązania wobec ochrony klimatu, jak również różnorodne problemy sektora (wzrost konsumpcji, brak inwestycji, uzależnienie się od zewnętrznych dostawców, itp.) spowodowały, że sformułowano dwa dokumenty: *Polityka energetyczna Polski do 2025 r.* oraz *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.* W dokumencie tym rozdział 6 przeznaczono na sprecyzowanie i wskazanie celów oraz działań na rzecz ochrony oddziaływania sektora energetycznego na środowisko²⁰.

W 2005 r. opracowano dokument na rzecz transportu i jego oddziaływania na środowisko naturalne, m.in. poprzez emisję spalin. Założono perspektywę długookresową do 2025 r. Jako narzędzia wskazano m.in. prawo, realizację programów inwestycyjnych, tj. modernizację poprzez korzystanie ze środków unijnych, oraz opłaty pobierane z posiadania samochodów czy korzystania z dróg, tzw. dostosowanie do prawa unijnego²¹.

16 sierpnia 2011 r. Rada Ministrów przyjęła dokument tzw. *Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej*²². Opracowano go na podstawie:

- Raportu Banku Światowego – *Transition to a Low Emission Economy in Poland 2011 r.*;
- Raportu Międzynarodowej Agencji Energetycznej – *Energy and CO₂ emissions scenario of Poland (Scenariusze popytu na energię uwzględniające emisje CO₂ w Polsce do roku 2030)*;
- Raportu McKinsey & Company – *Ocena potencjału do redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2030*. W którym przyjęto następujące cele główne:

rozwój niskoemisyjnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej, poprawę efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych, zapobieganie powstawaniu oraz poprawę efektywności gospodarowania odpadami, promocję nowych wzorców konsumpcji²³.

Inny przykład stanowić może *Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)*, jako konsekwencja unijnych wytycznych w sprawie redukcji emisji gazów cieplarnianych²⁴. Dokument opracowany został przez Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Środowiska. W 2010 r. Narodowy Program Redukcji Emisji Gazów Cieplarnianych podlegał konsultacjom społecznym, zakończonym w marcu 2011 r. konferencją nt. Założeń Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej. Przyjęty został 16 sierpnia 2011 r. i składał się z następujących załączników:

- Raportu Banku Światowego – stwierdzono w nim, że Polska ma możliwość redukcji emisji gazów cieplarnianych o około 30% do roku 2030, natomiast jeżeli

¹⁹ *Polityka klimatyczna Polski, Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020*, MŚ, Warszawa 2003. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 4.11.2003 r.

²⁰ *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, MG, Warszawa 2008. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 10.11.2009 r.

²¹ *Polityka Transportowa Państwa na lata 2006–2025*, MI, Warszawa 2005.

²² *Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej*, RM, Warszawa 2011.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Projekt Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)*, MG, Warszawa 2015.

nie podejmie żadnych działań w 2020 r. całkowita wielkość emisji będzie wyższa o 20%, a w 2030 r. o 30–40%²⁵;

- Scenariusz dla Polski energia i emisja CO₂ – OECD/IEA – analiza dwóch scenariuszy: referencyjnego i scenariusza 450. Z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska, dominacja paliw kopalnych będzie cechowała się spadkiem do ok. 85% w 2030 r. Spowodowane jest to wzrostem udziału energii ze źródeł odnawialnych, głównie wiatru i biomasy, o 12% do 2030 r.

Natomiast raport firmy McKinsey & Company Poland, został opracowany na podstawie 5 scenariuszy i tzw. krzywej kosztów redukcji CO₂²⁶. Wskazano w nim, że redukcja emisji dwutlenku węgla będzie w Polsce możliwa o ok. 31% do roku 2030 (w stosunku do roku bazowego 2005)²⁷.

W 2011 r. Polska sprzeciwiła się 27 państwom UE, w sprawie redukcji emisji CO₂ do 2050 r. Jak czytamy w oświadczeniu rzeczniczki polskiego przedstawicielstwa przy UE, Renaty Bancarzewskiej: „Polska z przykrością, ale nie mogła zaakceptować wersji nieuwzględniającej zasadniczych naszych postulatów dotyczących tzw. road map (ścieżki obniżania emisji CO₂ do 2050 r.”²⁸. Według ówczesnego Ministra Środowiska, Marcina Korolca

Rada UE potrzebuje poważnej dyskusji na temat rozwoju polityki klimatycznej. To nie może być tak, że na pierwszym spotkaniu zaczynamy i kończymy dyskusję i bierzemy «na wiarę» to, co przygotowała Komisja Europejska²⁹.

Duńska prezydencja wskazała tzw. „kroki milowe” dla redukcji emisji o 40% w 2030, 60% w 2040 r. oraz 80% w 2050 r. Z jednej strony unijne decyzje mogły i mogą być także obecnie ograniczające, jednakże należy się zastanowić, jak wiele Polska musi jeszcze zrobić w ramach unowocześnienia sektora energii, aby dostosować się do wymogów unijnych. Fakt ten wielokrotnie dyskutowany był na łamach różnych gazet, jak np. „Rzeczpospolita”, „Gazeta prawna” czy „Nasz Dziennik”. Wskazywano na węgiel i jego znaczącą rolę w polskiej gospodarce.

W 2013 r. w Ministerstwie Środowiska powstał dokument *Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*³⁰. Została także uruchomiona strona internetowa klimada.mos.gov.pl., na której czytamy, że

²⁵ *Transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej w Polsce*, Bank Światowy, Departament Walki z Ubóstwem i Zarządzania Gospodarką, Region Europa i Azja Centralna, USA, 2011, http://siteresources.worldbank.org/POLANDEXTN/Resources/Raport_polska_wersja_gospodarka_niskoemisyjna.pdf [dostęp: 28.10.2017], s. 6, 12, 44.

²⁶ *Ocena potencjału do redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2030*, McKinsey & Company Poland, Warszawa 2009.

²⁷ *Ibidem*, s. 11.

²⁸ *Spór o redukcję emisji CO₂ – Polska kontra reszta UE. Jeden kraj wszystko blokuje*, 9.03.2012, <https://www.wprost.pl/310096/Polska-mowi-weto-UE-nie-osiagnela-kompromisu-w-sprawie-redukcji-CO2> [dostęp: 28.10.2017].

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Dokument został opracowany przez Ministerstwo Środowiska w październiku 2013 roku na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, w ramach projektu pn. *Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – KLIMADA*.

projekt skierowany jest do największych miast Polski. Jego celem jest stworzenie planów adaptacyjnych zawierających propozycje rozwiązań zwiększających odporność na zmiany klimatu. Finansowanie tych działań będzie odbywać się poprzez Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Regionalne Programy Operacyjne oraz dzięki środkom z narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej³¹.

Adaptacja obejmuje swym działaniem również dialog społeczny, który jest niezbędny do budowania wspólnej strategii pomiędzy rządem, a społeczeństwem mieszkającym w Polsce.

W ramach projektu dokumentu *Polityka energetyczna Polski do 2050 r.* Ministerstwo Gospodarki (MG) wskazało następujące uwarunkowania, które miały wpłynąć na kształt przyszłej strategii bezpieczeństwa energetycznego Polski. Były nimi m.in.: debata na forum UE na temat dekarbonizacji, zmiany cen surowców na rynku światowym, zwiększenia wydobycia gazu niekonwencjonalnego – USA, polityki Niemiec w zakresie sektora energetycznego. Nie można bowiem kreować strategii państwa w oderwaniu od wydarzeń mających miejsce na globalnym rynku energetycznym. Dodatkowo należy uwzględnić aspekty wewnętrzpaństwowe, tj.: bilans energetyczny Polski; brak samowystarczalności w pozyskaniu surowców; zależność od innych państw, głównie od Rosji, w ramach dostaw ropy naftowej i gazu ziemnego; problem wydobycia gazu z łupków; oraz kwestia niezrealizowanej inwestycji, jaką jest elektrownia jądrowa³². Dokument nie doczekał się publikacji, do chwili obecnej pozostaje w tzw. opracowaniu. Należy podkreślić, że rozwiązania proponowane w projekcie dokumentu nie były czymś nowym, lecz powtórką już wcześniej deklarowanych koncepcji. Nie zawierał on również jednego rozwiązania, ale dopuszczał koncepcję wielotorowości, czyli realizacji kilku dużych inwestycji jednocześnie.

W czerwcu 2015 r. z inicjatywy Jerzego Buzka, szefa Komisji ds. Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (ITRE), zorganizowano spotkanie na temat węgla i jego roli. Bernard Devlin z wydziału KE, zajmujący się jednolitym rynkiem energii, podkreślił, że UE nie odrzuca węgla, stawia jedynie na rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska naturalnego, np. tzw. czyste technologie węglowe, sadzenie lasów, itp. W odpowiedzi Jerzy Buzek zauważył, że Polska również nie chce wykorzystywać węgla w sposób szkodzący środowisku, jednak polityka UE jest zbyt ekspansywna dla krajów, których gospodarka jest dostosowana do tego surowca³³.

W Unii Europejskiej trwa ciągła debata na temat zmian w systemie handlu emisjami. Rodzi się bowiem obawa, że niskie ceny uprawnień hamują inwestycje. Fakt ten spowodował, że Parlament Europejski przegłosował pakiet zmian (tzw. pakiet zimowy) pod koniec listopada 2016 r.:

- podwojenie liczby tzw. uprawnień przekazywanych do Rynkowej Rezerwy Stabilizacyjnej;

³¹ Więcej informacji na stronie w/w projektu.

³² P. Pikus, *Polityka energetyczna Polski do 2050 r. – założenia i perspektywy rozwoju sektora gazowego w Polsce*, Wydział Gazu Ziemnego, Departament Ropy i Gazu, VII Forum Obrotu 2014, Stare Jabłonki, https://www.tge.pl/fm/upload/Forum-Obrotu-2014/Polityka_energetyczna_Polski_do_2050_roku___Pawe_Pikus.pdf [dostęp: 28.10.2017].

³³ KE: *unia energetyczna nie odrzuca węgla*, WNP, 2.06.2015, http://energetyka.wnp.pl/ke-unia-energetyczna-nie-odrzuca-węgla,251422_1_0_0.html [dostęp: 28.10.2017].

- wycofanie z rynku uprawnień do emisji w wysokości 800 mln ton;
- o przeznaczeniu środków z Funduszu Modernizacyjnego mają decydować kraje niebędące jego beneficjentami oraz Europejski Bank Inwestycyjny, wydatkowane zgodnie z przyjętym kryterium emisyjności na poziomie 550 g na 1 KWh.

Przeciwna tym ustaleniom była m.in. Polska, której istota stanowiska sprowadzała się do przekonania, że takie rozwiązanie podniesie koszty funkcjonowania rynku energii w kraju. Według prof. Władysława Mielczarskiego pakiet ten nie był innowacyjny, stanowił on jedynie powtórzenie wcześniejszych unijnych wytycznych, np. strategii z 2005 r. Wynikał on z braku realizacji celów założonych przez Unię i miał stanowić pewną drogę pomocy w ich osiągnięciu³⁴. Nie można się nie zgodzić z powyższymi konkluzjami. Dodatkowo trzeba pamiętać, że zmiany pociągają za sobą koszty, jakie szczególnie przełożą się na finalnego odbiorcę, który z góry zostanie zmuszony do zapłacenia wyższej ceny za oferowaną energię. Natomiast według ministra Jana Szyszko

Polska nie zgadza się ze stanowiskiem prezentowanym przez niektóre państwa UE na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, w tym Francję, które twierdzą, że redukcja emisji będzie tym bardziej wydajna, im bardziej droższa będzie jedna jednostka emisji. My się z tym nie zgadzamy i uważamy, że trzeba być bardziej efektywnym i bardziej myśleć o rzeczach związanych ze zrównoważonym rozwojem [...] zahamowaniem degradacji gleb, lasów. Tego nie da się zrobić bez pochłaniania CO₂³⁵.

W grudniu 2018 r. odbędzie się w Polsce kolejny szczyt ONZ dotyczący polityki klimatycznej. W trakcie COP24 planowane jest przyjęcie pakietu wdrażającego porozumienie paryskie. Z uwagi na ten fakt Polska powinna posiadać jasno sprecyzowaną strategię wobec sektora energetycznego oraz strategię na rzecz ochrony klimatu, nie tylko w perspektywie krótkookresowej, ale i długookresowej, np. wobec górnictwa i nadmiernego wykorzystania węgla kamiennego oraz brunatnego w polskiej gospodarce.

Państwo polskie nie godzi się na zbyt ambitną politykę klimatyczną UE, dlatego nie tylko często krytykuje na forum UE jej działania, ale nawet w ostateczności je zakłada. Przykładem może być posiedzenie Rady Ministrów z 29 grudnia 2015 r., gdzie zaakceptowano skargę Rzeczypospolitej Polskiej o tzw. stwierdzenie nieważności decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1814, z 6 października 2015 r., w sprawie ustanowienia i funkcjonowania rezerwy stabilności rynkowej dla unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych i zmiany dyrektywy 2003/87/WE, wnoszona w trybie art. 263 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tzw. decyzja MSR, *market stability reserve*). Skargę wniesiono na początku stycznia 2016. W 2015 r. KE pozwała Polskę do Trybunału Sprawiedliwości UE za nieprzestrzeganie unijnych przepisów dotyczących jakości powietrza. Pod uwagę brano 5 ostatnich lat, gdzie w wielu miastach Polski powietrze było zanieczyszczone przez benzo(a)piren oraz pył zawierający tlenki siarki, azotu i amoniak. Związki te

³⁴ Mielczarski: *Pakiet zimowy. Wyzwania dla polskiej energetyki*, 11.01.2017, <http://biznesalert.pl/mielczarski-pakiet-zimowy-wyzwania-dla-polskiej-energetyki/> [dostęp: 28.10.2017].

³⁵ *Polityka klimatyczna jednym z priorytetów resortu środowiska w 2017 r.*, 2.01.2017, <http://na-ukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C412571%2Cpolityka-klimatyczna-jednym-z-priorytetow-resortu-srodowiska-w-2017-r.html> [dostęp: 28.10.2017].

najczęściej pochodzą z opalania głównie węglem w gospodarstwach domowych, ale i nie tylko. Podkreślono, że działania podejmowane w kraju nie są jednak wystarczające, co unaocznia przeprowadzona wówczas analiza³⁶.

Całkowicie odmiennym przykładem może być sytuacja, gdzie to UE nie godzi się na rozwiązania stosowane w Polsce, np. Puszcza Białowieska. Trybunał Sprawiedliwości pod koniec lipca 2017 r. zażądał natychmiastowego wstrzymania wycinki drzew w puszczy, która jest wpisana na listę UNESCO. Sytuacja ta była wynikiem skargi skierowanej przeciwko Polsce przez Komisję Europejską z lipca 2017 r. Komisja Europejska zarzuciła jej naruszenie niektórych przepisów tzw. dyrektywy siedliskowej (w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych i dzikiej flory oraz fauny), a także dyrektywy ptasiej (w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), czyli tzw. elementów składowych programu Natura 2000³⁷.

Reasumując powyższe rozważania warto wskazać, że w 2017 r. w międzynarodowym rankingu dotyczącym emisji gazów cieplarnianych oraz użytkowania energii odnawialnej *Climate Change Performance Index 2018* (CCPI) zajęła dopiero 40 miejsce na 56 krajów. Zdaniem ekspertów jest to wynik m.in.: braku znaczącej roli Polski podczas unijnych negocjacji, wręcz przeciwstawiania się podjętym działaniom przez UE. Krytyka wynika m.in. z oparcia gospodarki na jednym surowcu, jakim jest węgiel, co znacząco przyczynia się do zwiększenia emisji CO₂. Problemem jest też stosunkowo mały udział OZE, w ogólnym bilansie energetycznym kraju, zarówno w obecnej sytuacji, jak i strategii do roku 2030³⁸. Stwierdzenie to bezsprzecznie odzwierciedla sytuację w Polsce, pokazuje bowiem, że strategia bezpieczeństwa energetycznego kraju, w tym kwestia ochrony środowiska naturalnego, wymaga szybkich i jednoznacznych działań, obrania jednej konkretnej drogi, a nie kilku rozwiązań naraz. Najważniejszym elementem jest fakt, iż decyzja musi oznaczać ciągłość decyzyjną nie jednej partii rządzącej, ale i tych, które po niej obejmują władzę, inaczej ryzyko dostaw zacznie się zwiększać. Dodatkowo należy pamiętać o traktowaniu tych dwóch aspektów jako całości kreującej szeroko pojęte bezpieczeństwo państwa, bowiem aspekty ochrony środowiska i bezpieczeństwa energetycznego przenikają się na każdej płaszczyźnie, zarówno krajowej, jak i np. w Unii Europejskiej.

Podsumowanie

Wpływ strategii UE na bezpieczeństwo energetyczne, ochronę środowiska i klimatu w Polsce jest widoczny od lat, co jest efektem przystąpienia Polski do UE w 2004 r. Problematyczną kwestią jest z jednej strony oparcie polskiej gospodarki na węglu kamiennym i brunatnym, a z drugiej rygorystyczne regulacje unijne w sprawie promowania inwestycji w sektorze OZE, a tym samym ograniczenie emisji CO₂. W tym właśnie miejscu pojawia się największy problem i wyzwanie. Polska na forum unijnym

³⁶ Komisja Europejska pozywa Polskę. Za smog, 11.12.2015, <https://www.tvn24.pl/krakow,50/polska-pozwana-przed-trybunal-ue-w-sprawie-zanieczyszczen-powietrza,602027.html> [dostęp: 28.10.2017].

³⁷ Więcej informacji na stronie UE: https://europa.eu/european-union/index_pl.

³⁸ Więcej informacji na stronie Climate Change Performance Index: <https://www.climate-change-performance-index.org>.

podkreśla, że każdy kraj powinien być traktowany indywidualnie, stosownie do swoich możliwości, co stanowi dobry argument. Jednakże z drugiej strony należy zaznaczyć, iż nie kreuje ona systematycznie wystarczającej ilości inwestycji, mających na celu podniesienie bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego kraju, np. brak elektrowni jądrowej, brak dynamicznego rozwoju OZE, brak obniżenia cen gazu, aby finalny odbiorca mógł zrezygnować z węgla m.in. podczas opalania nim w gospodarstwach domowych, brak ekologicznych inwestycji. Będąc członkiem UE, Polska jest zobowiązana do przestrzegania pewnych norm i wytycznych, co pociąga za sobą wysokie koszty wdrożenia rozwiązań przyjaznych środowisku. Pojawia się zatem pytanie, jak w perspektywie długoterminowej podmioty poradzą sobie z wysokimi kosztami będącymi konsekwencją modernizacji sektora, i co w przypadku, gdy poszczególne normy nie zostaną spełnione i UE będzie się domagać poniesienia kar, na co Polskę i polskie przedsiębiorstwa po prostu nie stać. Sytuacja ta w perspektywie długookresowej może pogarszać tzw. efektywność rynkową.

Należy dodać, że koniunktura w Polsce jest wynikiem wieloletnich opóźnień inwestycyjnych na rynku; można wskazać m.in. trudności sektora prawnego: brak jednoznacznych, zachęcających do inwestycji legislacji prawnych, co pociąga za sobą brak inwestycji na rynku krajowym oraz brak odpowiednio wysokiego zainteresowania ze strony inwestorów zagranicznych. Dodatkowo kwestia położenia Polski w centralnej części Europy mogłaby zachęcić inne kraje do tranzytu swoich surowców przez Polskę, a uzyskane środki mogłyby zasilić sektor OZE. Jednak taka sytuacja nie ma miejsca. Przykładów jest wiele, jednakże konkluzja jest jedna: potrzebna jest stabilna strategia energetyczna i klimatyczna Polski, opracowana w oparciu o dane rynkowe oraz globalne, zawierająca długoterminowe perspektywy działań (jeden kierunek działań niezależny od strategii partii dochodzących do władzy), uwzględniająca możliwe do odniesienia sukcesy i ryzyko, jakie ze sobą niosą. Rozważne uwzględnienie wytycznych unijnych powinno stać się motorem działań, a nie hamulcem, gdyż korzystanie z doświadczeń innych państw członkowskich może znacząco ułatwić podejmowanie decyzji w przyszłości.

Wpływ strategii Unii Europejskiej na kształtowanie systemu bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska/klimatu Polski w XXI wieku

Streszczenie

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie strategii UE na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska i klimatu oraz jej wpływu na Polskę. Polska jak dotąd nie opracowała strategii bezpieczeństwa energetycznego państwa dłuższej niż rok 2030, co zaczyna rodzić obawy o stabilność kraju w perspektywie długookresowej. Bezpieczeństwo państwa, pomimo zmian partii rządzących, winno zostać jasno sprecyzowane, zwłaszcza, że nie jest pojęciem stałym, lecz procesem uwarunkowanym szeregiem kształtujących go czynników. Wymaga zatem wieloletnich działań ze stron wszystkich uczestników rynku energetycznego, każdego z podmiotów, który w jakiś sposób funkcjonował albo funkcjonuje na tym rynku. Całość opracowania została podzielona na wstęp, dwa

rozdziały dotyczące strategii bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska/klimatu UE oraz jej wpływu w tych obszarach w Polsce, a także zakończenie bogate we wnioski autorki.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, Polska, strategia, bezpieczeństwo energetyczne, ochrona środowiska, ochrona klimatu

Impact of European Union strategy on shaping the energy security and environmental protection/climate system of Poland in the 21st century

Abstract

This article aims to present the EU strategy for energy security, environmental and climate protection and its impact on Poland. So far, Poland has not developed a strategy for the country's energy security longer than 2030. This raises concerns about the stability of the country in the long term. State security should be clearly specified, especially since it is not a permanent concept, but a process conditioned by a number of factors that shape it. It requires many years of efforts from all participants of the energy market, each of the entities that somehow operated or operates in this market. The whole of the study was divided into an introduction, two chapters: the EU strategy of energy security and environmental and climate protection, as well as its impact in these areas in Poland, character and ending rich in the author's own conclusions.

Key words: European Union, Poland, strategy, energy security, environmental protection, climate protection

Влияние стратегии Европейского Союза на формирование системы энергетической безопасности и охраны окружающей среды/климата Польши в XXI веке

Резюме

В статье рассмотрена стратегия ЕС в области энергетической безопасности, защиты окружающей среды и климата и ее влияние на Польшу. До настоящего времени в Польше не разработано стратегии энергетической безопасности государства на период после 2030 г., что вызывает опасения о стабильности страны в долгосрочной перспективе. Вопросы безопасности государства, независимо от находящейся у власти правящей партии, должны быть четко определены, особенно, если учесть, что безопасность не является понятием постоянным, но процессом, обусловленным целым рядом формирующим его факторов. Поэтому, вопросы экологической безопасности требуют многолетних действий со стороны всех участников энергетического рынка, которые каким-либо образом задействованы на этом рынке. Статья состоит из введения, двух глав, касающихся стратегии экологической безопасности ЕС и влияния стратегии ЕС на экологическую безопасность Польши, а также завершения с выводами автора.

Ключевые слова: Европейский Союз, Польша, стратегия, энергетическая безопасность, охрана окружающей среды, защита климата